

ЕКСПОЗИЦІЯ ЛЬВІВСЬКИХ МУЗЕЙНИКІВ НА ЮВІЛЕЙНІЙ ВИСТАВЦІ, ПРИСВЯЧЕНІЙ БИТВІ ПІД ВАРНОЮ 1444 Р.

10 жовтня 2004 р. виповнилося 560 років з часу героїчної битви європейських хрестоносців проти османських завойовників під Варною. У ній, зокрема, взяли участь угорці, поляки, чехи, словаки, волохи, хорвати та боснійці. До учасників антитурецького походу, очоленого польсько-угорським королем Владиславом III і Трансильванським воєводою Яношем Хуняді, приєднався також загін лицарів із західноєвропейських країн. До недавнього часу ніде не згадувалося, що у складі польського війська було чимало вихідців з українських етнічних територій.

На місці вирішальної битви, що відбулася 10 жовтня 1444 р. поблизу болгарського міста Варна, в ході якої військо двадцятилітнього короля Владислава III зазнало важкої поразки, а сам він героїчно загинув, у 1935 р. було споруджено мавзолей та закладено парк-музей бойової слави. 1964 р. цей меморіальний комплекс реконструйовано і поповнено новими експонатами, найпомітнішим з яких є надгробна фігура-саркофаг Владислава III (Варненчика) і статуя Яноша Хуняді.

2004 р. до з 560-ї річниці історичної битви болгарські музейники розпочали модернізацію експозиції, залучивши до цієї справи також фахівців країн, війська яких брали участь в антитурецькому поході. Оновлення музею під назвою «Владислав Варненчик» не пройшло повз увагу працівників українського Генерального консульства у Варні, котрі звернулися до львівських музейників з пропозицією відшукати, по можливості, матеріали, які б свідчили про участь вихідців з України у битві під Варною. За цю справу з властивим йому ентузіазмом та наполегливістю взявся заступник директора Львівської галереї мистецтв Володимир Пшик. Завдяки його зусиллям та допомозі львівських істориків, передовсім відомого фахівця з геральдики Андрія Гречила, вдалося знайти переконливі докази того, що в поході Владислава III, а відповідно, і в битві під Варною, брали участь й українці, а точніше – представники українсько-польських шляхетських родів. Це, зокрема, брати Сенінські, що походили з Галицької землі. Один з них – Павло Сенінський – був особистим секретарем і придворним лицарем Владислава III, з яким він пішов у похід і разом з яким загинув під Варною. Його брат Андрій під час битви потрапив у полон і лише через кілька років повернувся на батьківщину, викуплений з турецької неволі генуезькими купцями. У битві під Варною брав участь Григорій з Сяноку, що виконував функції королівського капелана. Після розгрому хрестоносців він з рештою королівського війська відступив у Волощину, а опісля повернувся на батьківщину і оселився в селі Дунаєві поблизу м. Перемишляни на Львівщині. Тут у 1469–1470 рр. він мав нагоду спілкуватися з відомим італійським гуманістом Філіпом Каллімахом (Буонакорсі), для якого Польща стала другою батьківщиною. На підставі розповідей Григорія з Сянока про хрестовий похід 1444 р. Каллімах написав книгу «Історія короля Владислава», яка була видана 1518 р. і яка є першою друкованою працею про битву під Варною.

У джерелах зберігаються також відомості про участь у поході Владислава III львівського підкоморія Петра Волчка (Рокути), галицького судді Ігнатка з Кутинця, надвірного чашника Івана Рясівського, лицарів Павла Грабовського та Івана Русина і ще деяких інших. Розуміється, що українська участь не зводилася тільки до цих кількох

осіб. Адже відомо, що кожний заможний шляхтич відправлявся в похід не один. З ним, як правило, був більший чи менший загін простих вояків та слуг.

Нарешті, не можна не згадати і тієї обставини, що для організації походу королю потрібні були великі кошти. Оскільки ні польська, ні угорська скарбниці для Владислава III їх не виділили, він змушений був під заставу королівських маєтків позичати гроші у міст та приватних осіб. Зокрема, збереглися документи про те, що саме в той час король брав позику у Львівського магістрату, а також у згаданих вище братів Івана та Андрія Сенінських, Петра Довганича та ін.

Зібрані досі не відомі матеріали, розміщені на спеціально виготовленому у Львові стенді, були передані болгарським музейникам. Головний внесок у цю справу зробив Володимир Пшик, якому і випало представити його у Варні на початку листопада 2004 р. Привезені з України матеріали стали складовою частиною ювілейної міжнародної експозиції з нагоди 560-річчя битви під Варною. Вони засвідчили участь у ній вихідців з України, що стало, зрештою, і новим словом в історичній науці. Слідом за музейниками варто було б піти й історикам, які могли б закріпити і даліше розвинути цю досі не відому сторінку української історії.

Володимир ПШИК
Володимир ЧОРНИЙ